

L'Hospital
de la Santa Creu
i Sant Pau

Un hospital sempre innovador i capdavanter

Després de més de 600 anys, l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau continua sent una realitat de la medicina i l'atenció sanitària de primer nivell al nostre país. La voluntat de les institucions, la contribució de la societat i la capacitat i dedicació dels professionals han contribuït de manera decisiva als avenços de la medicina catalana, l'atenció infermera i la renovació del model d'assistència sanitària.

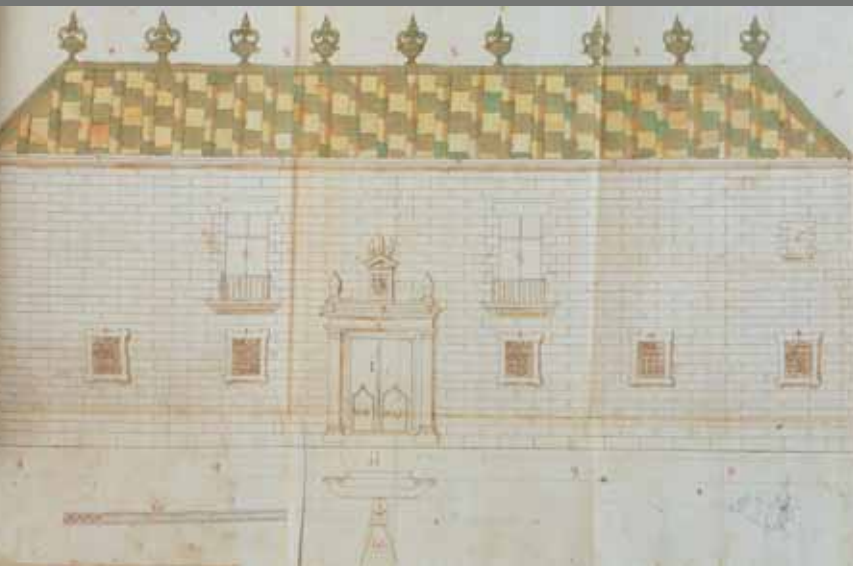
L'edifici de l'antiga Casa de Convalescència gira al voltant d'un pati on una estàtua de Sant Pau honora Pau Ferran, que el 1640 va deixar 100.000 ducats d'or per a la seva construcció. El 1931 s'hi va instal·lar la seu de l'Institut d'Estudis Catalans.

La Casa de Convalescència, la novetat d'un espai propi per a la recuperació

La Casa de Convalescència és una de les grans fites de l'Hospital de la Santa Creu, tot i que es va constituir com una institució independent. Es va inaugurar el 1680 per allotjar els malalts convalescents, en una decisió avançada al seu temps.

La nova Casa de Convalescència de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau va acollir els malalts terminals i dependències per a l'Església. Des del 1969 està cedida a la Universitat Autònoma de Barcelona i acull entitats especialment relacionades amb les ciències de la salut i de la vida (Fundació Doctor Robert i Biblioteca Josep Laporte) i l'activitat de formació continuada.

Introductors de la medicina científica i les especialitats mèdiques

Els metges catalans de final del segle XIX es van sumar al corrent europeu modernitzador i científic per deixar enrere la medicina especulativa romàntica i aproximar-se als conceptes anatomoclínic.

En aquests anys van coincidir a Catalunya un grup de metges interessats per la tasca que es portava a terme als centres més innovadors de la medicina europea, professionals que també van desenvolupar una prolífica activitat docent. Van ser coneguts com “la generació de 1888”.

Caricatura de professors de la Facultat de Medicina (1886)

Figures com Joan Giné i Partagàs, Bartomeu Robert, Miquel Àngel Fargas o Jaume Pi i Sunyer i els seus deixebles van contribuir a la introducció a l'Hospital i a la medicina catalana de noves tècniques quirúrgiques i les modernes especialitats mèdiques derivades de la medicina i la cirurgia: dermatologia, traumatologia, oftalmologia, ginecologia, neurologia, radiologia, urologia...

El 1677 es va imprimir el formulari de medicaments de l'hospital més antic d'Espanya i segon del món, obra del farmacèutic de l'Hospital de la Santa Creu.

L'Hospital va esdevenir un centre de formació on els alumnes aprenien mentre es feia la ronda mèdica.

L'Institut Mental, primer gran centre de salut mental de Catalunya

Al peu de Collserola, ben lluny del manicomi de l'Hospital de la Santa Creu, on els dementats i orats rebien un tracte no sempre adequat, Emili Pi i Molist, metge major del Departament de Folls i Maniàtics de l'Hospital, va fundar aquesta nova i gran institució sanitària (1889).

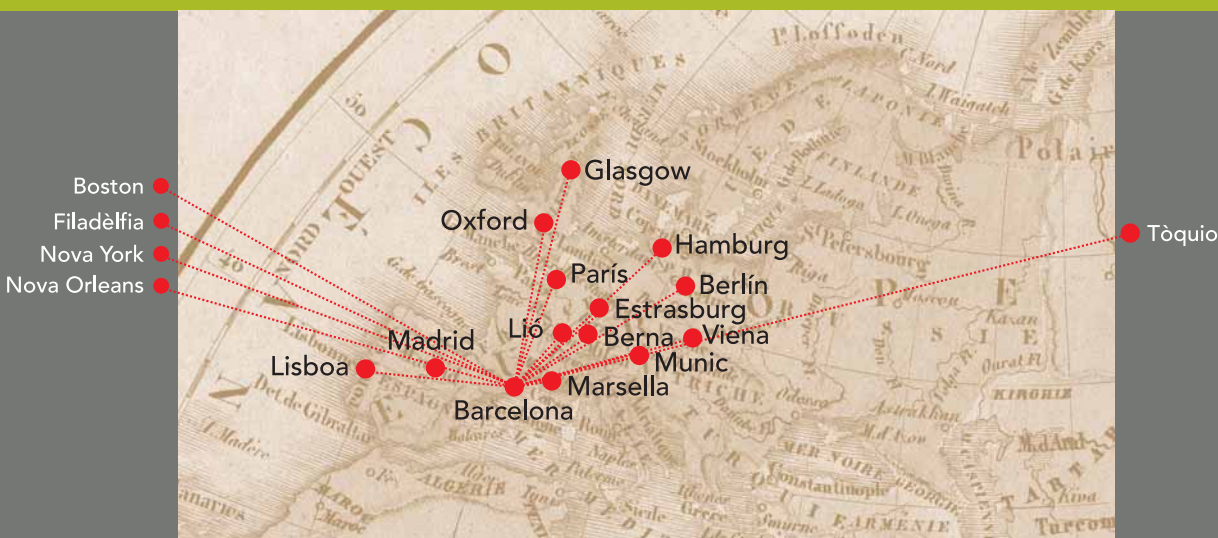
Va ser el primer institut modern per al tractament de les malalties mentals de l'Estat. Es va construir seguint els models de l'arquitectura psiquiàtrica europea perquè els pacients estiguessin en un entorn agradable, amb immensos espais lliures, i on es poguessin aplicar els tractaments mèdics i socials més actuals.

Després de la Guerra Civil les instal·lacions es van anar deteriorant, fins que als anys seixanta i setanta l'immens patrimoni va donar lloc als habitatges populars de la Guineueta, Canyelles i Verdum. Del gran Institut Mental, en queden vestigis com l'actual seu del districte i la biblioteca de Nou Barris, un centre de dia de salut mental (avui fora del recinte) i el nom del Dr. Pi i Molist a l'avinguda que s'estén als seus peus.

Una medicina amb vocació internacional

Els metges catalans de final del segle XIX i principi del XX, molts d'ells vinculats a l'Hospital, van contribuir a projectar el coneixement mèdic arreu de Catalunya i Espanya i a la internacionalització de la medicina catalana.

- **Joan Giné i Partagàs i Bartomeu Robert** introdueixen la medicina científicopositiva amb la traducció de l'obra de Virchow.
- **Jaume Pi i Sunyer** introdueix les idees fisiològiques de Claude Bernard.
- **Salvador Cardenal** va introduir el mètode quirúrgic antisèptic, que va permetre la disminució de les infeccions i la mortalitat postoperatòria.
- **Miquel Àngel Fargas** va introduir la cirurgia ginecològica.
- **Lluís Barraquer** va posar en marxa el primer servei de neurologia.
- **Joan Giné i Partagàs i Jaume Peyrí**, la dermatologia.
- **Enric Ribas i Ribas**, gran mestre de la cirurgia abdominal.
- **Joan Gelpí i Josep Anton Barraquer**, l'oftalmologia.
- **Agustí Prior i Cèsar Comas**, la radiologia.
- **Rosend Carrasco i Formiguera** va potenciar l'endocrinologia i va introduir el tractament amb la insulina a Europa.
- **Francesc Gallart i Monés**, la gastroenterologia.
- **Josep Maria Bartrina**, la urologia.
- **Francesc Jimeno**, diferents procediments en traumatologia.
- **Josep Trueta Raspall**, la cirurgia ortopèdica i traumatologia.
- **Manuel Corachan**, introductor de nous procediments sobre cirurgia abdominal i toràcica i neurocirurgia.
- **Jaume Ferran i Lluís Sayé** van incorporar la microbiologia.
- **Lluís Sayé i Jacint Reventós Bordoy**, la fisiologia.
- **Els germans Antoni i Joaquim Trias i Pujol**, introductors de múltiples procediments quirúrgics.
- **August Pi i Sunyer**, gran mestre de la fisiologia catalana.

Modernització i professionalització de la gestió

L'any 1965 es va impulsar una profunda transformació per tornar a situar l'Hospital com a referent de l'assistència a Catalunya. Es va professionalitzar tota l'àrea de direcció i es va triar Carles Soler Durall per al nou càrrec de director general.

Format a la Universitat de Yale, i amb l'experiència obtinguda en la moderna organització de l'Hospital General

d'Astúries, Soler Durall va aplicar un seguit de transformacions profundes, com la millora de les condicions del cos facultatiu, la importació del model nord-americà d'infermeria, la creació d'un servei d'urgències modern i eficient, i la col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona. També es va apuntar per primera vegada la necessitat de construir un nou hospital.

Recuperant la iniciativa

Fruit dels canvis estructurals i l'esforç dels professionals, l'Hospital va recuperar empena com a centre de referència a l'Estat espanyol.

1966. Creació del Departament d'Infermeria.

1967. S'obre un nou i modèlic Servei d'Urgències.

1968. S'acull la creació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

1968. S'obre la primera Unitat Coronària de l'Estat.

1972. Es crea el Servei de Cirurgia Experimental.

1976. Es realitza el primer trasplantament de moll de l'os.

1976. Es redacta la primera carta de drets del malalt de tot l'Estat.

1978. Es crea l'Escola Universitària d'Infermeria, adscrita a la UAB.

1978. Es crea el Servei de Suggeriments i Reclamacions.

1982. Primer Departament de Garantia de Qualitat Assistencial de l'Estat.

1984. Es fa el primer trasplantament de cor de l'Estat amb èxit.

Primera carta de drets dels usuaris de la sanitat de l'Estat

L'atenció infermera, una renovació constant

Les Ordinacions de 1417 de l'Hospital de la Santa Creu ja reflecteixen la rellevància de les cures infermeres. En els primers anys l'infermer s'encarregava d'acceptar els pacients, aplicar les primeres cures i vetllar pel benestar dels malalts. Aleshores era una ocupació bàsicament de persones laiques.

Amb l'auge de la medicina i el paper dels metges i cirurgians entre els segles XVI i XVIII, les atribucions de la infermeria es traslladen als "pares" i "mares" (responsables d'una sala que agrupava una vintena de cambres tancades amb cortines), antecessors directes de la infermeria actual.

Entre els segles XVIII i XIX s'inicia la presència de persones provinents de congregacions religioses que col·laboren voluntàriament en la cura de malalts. Així acaben arrelant-hi els Germans de la Caritat i les Germanes Hospitalàries de la Santa Creu.

Amb la posada en marxa dels estudis d'infermeria a Espanya el 1915, les religioses es van titulant en un ensenyament exclusivament femení. Després del parèntesi de la Guerra Civil es tornaran a instal·lar les comunitats religioses a l'Hospital.

Al final dels anys seixanta i principis dels setanta, la infermeria de l'Hospital fa un canvi decisiu per al futur de l'atenció sanitària que transcendirà el mateix centre, tot incorporant models anglesos i nord-americans. Amb el lideratge d'Adela Simón (formada a Anglaterra i amb experiència a l'Hospital General d'Astúries) com a primera cap de Departament d'Infermeria, es crea el cos d'infermeres. El col·lectiu es professionalitza i s'organitza: posada en marxa de les unitats d'infermeria, especialització (cures intensives, urgències, pediatria, unitat coronària, etc.), atenció permanent les 24 hores i inici del treball seguint protocols i pautes de funcionament estandarditzades.

L'aportació innovadora i internacional de la infermeria

Les infermeres de l'Hospital donen una atenció integral d'alta qualitat que respon a les necessitats del malalt i la família, tot respectant la seva cultura i els seus valors. L'empatia, el suport emocional, la comunicació, l'educació sanitària i l'acompanyament en la presa de decisions són aspectes clau en la interrelació que les infermeres estableixen amb ells. Així mateix, cures i procediments cada vegada més complexos requereixen professionals expertes, responsables i amb capacitat per aplicar noves tecnologies sanitàries.

Per millorar l'atenció i la salut dels pacients s'ha posat en marxa el nou model de cures per atendre les necessitats del malalt crònic i agut. El desenvolupament de la infermera clínica, la gestora de casos, la infermera d'enllaç i la infermera experta són exemples de l'evolució del model que assegura l'acompanyament de qualitat en el procés de salut i benestar dels ciutadans. El rol autònom de la infermera dins de l'equip interdisciplinari permet garantir la continuïtat de les cures.

Defensem una infermera líder en l'aplicació de les cures centrades en el malalt, des de l'expertesa i el professionalisme, treballant amb ell i per a ell en favor de la seva salut i benestar.